

DELA VSKA

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Jože Gostinčar:

V pomislek

Za vse je svet dovolj bogat,
In srečni vsi bi bili,
Ko kruh delil bi z bratom brat
S prav srčnimi čutili!

S. Gregorčič.

Štiridesetletnica Leonove okrožnice o delavskem vprašanju je razgibala o tej zadevi zopet ves kulturni svet.

Svetovna vojna in poveljne zmede so povzročile med delavstvom neko razpoloženje, ki se nagiba k najradikalnejši struji, ki se pojavlja po vsem svetu in pripravlja krvavo kopel in uničenje vsega dobrega, pa tudi najhujšega hudiča — kapitalizma.

Na drugi strani pa kapitalizem iz dobičkalnosti dela vse mogoče, da delavstvo čimdalje bolj obubožava in obupava.

Kapitalizem je začel novo občutno ofenzivo proti delavstvu s tako zvano **racionalizacijo**, ki meče tisoče in tisoče delavcev v brezdelje, lakoto in pogubo.

Osemurni delavnik je tudi vključil velike brezposelnosti v nevarnosti. Pojavljajo se povsod razni triki, potem katerih naj se ukine ta delavska pridobitev.

Nedeljski počitek se čimdalje bolj krči, kar gotovo ne pospešuje zmanjšanja brezposelnosti, poleg tega pa odvraca delavce od verskih dolžnosti in jim jemlje potrebni počitek in razvedrilo.

V pogledu racionalizacije bi vsak družabni človek mislil, da se to zgodi res premišljeno in pametno v interesu človeka. Toda kapitalistična družba si želi samo iz principa dobička. Delničarji, ki pri podjetju nič ne delajo, hočejo velike dividende, zato mora izgubiti tisoče ljudi in družin kruh in eksistenco.

Delavstvo gotovo ni proti tehničnemu napredku proizvodnje, toda ta tehnični napredek se ne sme vršiti na škodo delavcev. Tudi tehnika mora služiti širšim krogom, in ne samo delničarjem in drugim podjetnikom.

Nedeljski počitek je za vsakega človeka nujen potreben, ker se v tem človek zaveda res tega, da je človek. Poleg tega je pa vsak katoličan po svoji vesti zavezan ta dan vršiti svojo versko dolžnost, obenem pa ima priložnost preživeti dan v krogu svoje družine.

Glede nedeljskega počitka imamo pri nas točne zakonite določbe, ki jih pa v mnogih slučajih ne upoštevajo ne delodajalci, pa tudi ne delavci.

O delavski skupni fronti

Vse delavske strokovne organizacije pišejo in govore o delavski solidarnosti in o skupni delavski fronti. Toda različni so načini, ki naj vodijo do skupnosti in solidarnosti. Mi si predstavljamo delavsko solidarnost in delavsko skupno fronto tako — o čemer smo že svoječasno dovolj na široko in globoko razpravljali — da nastopajo vse delavske strokovne organizacije brezpogojno skupno in enotno, ko gre za delavske interese.

Nekateri, n. pr. marksisti, pa razumevajo pod geslom solidarnosti in skupnosti — diktaturo voditeljev njihovih strokovnih organizacij tudi nad tistim delom delavstva, ki ni marksistične miselnosti. Te taktike se poslužujejo dosledno pri nas in so šli celo tako daleč, da so odklonili skupno sodelovanje z našo strokovno organizacijo v mezdni sporih in pri pogajanjih za sklenitev kolektivne pogodbe. Te taktike se poslužujejo celo pri najvišjem mednarodnem forumu — pri mednarodnem uradu dela. Ko so bile pri zadnjem zasedanju konference medna-

Zakon o zaščiti delavcev v § 12. določa: »Ob nedeljah je prepovedano vsako delo pomožnemu osebju v vseh podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona.«

§ 1. pa se glasi: »Pod ta zakon spadajo vsa obrtna, industrijska, trgovska, prometna, rudniška in njim podobna podjetja (obrat) na ozemlju Kraljevine (S. H. S.) Jugoslavije, v katerih je zaposleno pomožno osebje brez ozira na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom in se opravljajo stalno ali začasno, ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnoma samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih ali šumarskih gospodarstev.

Od tega se izjemajo podjetja, kjer delajo samo člani njih rodbine, na katere se ne nanašajo predpisi tega zakona.

V spornih primerih, ali spada podjetje pod ta zakon ali ne, odloča ministrstvo za socialno politiko po zaslišanju pristojnih zbornic.

§ 2. Za podjetje (obrat) v smislu tega zakona se smatra vsako ono organizirano delo v strokah, navedenih v § 1. tega zakona, ki se opravlja na posebnih za to določenih krajih, bodisi v zaprtem, bodisi v odprtem prostoru, in s pomočjo posebnega pomožnega osebja.

Proti temu zakonu greše posebno glavna podjetja, seveda imajo pri tem svoj delež tudi delavci, ki niso nikjer organizirani in zato delajo škodo onim, ki ne morejo dobiti dela.

Delavsko zavarovanje, dasi ni popolno, je tudi vzrok večnega obregavanja od strani podjetnikov. Četudi sami pravzaprav nič ne prispevajo k temu zavarovanju, vendar zahtevajo, da se reducira do najzadnje ničle. Kje se dobi podjetnik, ki bi ne vkalkuliral tudi izdatkov za zavarovanje pomožnih delavcev v cene izdelkov?

Če si vse to ogledamo, vidimo takoj, kako potrebna je poštena kršč. soc. delavska organizacija, stoječa na smernicah velikega Leona XIII., ki želi delu polno veljavo, in delavcu človeka dostojno življenje. In ta organizacija se pri nas imenuje **Jugoslovanska strokovna zveza**.

Vsak krščanski delavec je dolžan svojemu stanu in sebi, da je član te organizacije. Je pa tudi dolžnost vsakega res katolika delati na to, da se ta organizacija razširi povsod.

rodnega urada dela volitve v upravni odbor, so socialdemokratski zastopniki, ki imajo zaenkrat večino, glasovali proti predlogu, da bi imele v upravnem odboru enega zastopnika tudi krščanske strokovne organizacije. Sam ravnatelj mednarodnega urada dela Albert Thomas je opetovano poudarjal pomen krščanstva pri oblikovanju gospodarstva in družabnega reda. Prav tako je poudarjal brezhibno in strokovnjaško sodelovanje krščanskih strokovničarjev. Tega mnenja so tudi socialdemokratski delegati, ki sodelujejo na konferenci s krščanskimi delegati. Vendar so glasovali proti predlogu — prepričani smo, da nekateri proti svoji lastni volji. Toda veže jih sklep socialdemokratske mednarodne strokovne zveze. Ta sklep dokazuje, da manjka amsterdamski internacionalni smisel za demokracijo; dokazuje, da ni v tem pogledu prav nič boljše, kakor so komunisti. V boju s temi se namreč socialdemokrati prav radi sklicujejo na demokracijo.

Prav je, da smo tudi tukaj na jasnem.

Kaj je torej s skupno fronto? Skupna fronta v smislu tendenc marksistov pomeni gol absolutizem, ki se prevrne v posameznih slučajih v strahovladje. Delavske strokovne organizacije so namreč živ družabni organizem. Kakor je slabo za človeški organizem, če mu kratko naravno svobodno udejstvovanje in izživiljanje, prav tako je slabo za družabni organizem. Delavstvo trpi prav zaradi nedemokratske vzgoje in nedemokratskega mišljenja meščanske družbe. Svoj cilj: izboljšanje eksistenčnih pogojev in priboritev istinite enakopravnosti v družbi, javnosti in gospodarstvu more doseči le s tem, če vpostavi v družbi absolutno in dosledno demokracijo. Kako naj pa ustvarja delavstvo demokracijo, če bo vzgojeno in prepojeno z idejami absolutizma in nasilstva. Če so pa vse organizacije odkrite in imajo pred očmi le en cilj: dobrobit delavstva, je mogoče in bi moglo tudi nujno priti do skupnega sodelovanja v vseh zadevah, ki se tičejo delavstva. Tudi skupni izvršilni organ bi mogle ustvariti.

Te uvidevnosti pa ni ravno v vrstah marksističnih somišljenikov. Mi ne moremo nikoli priznati take skupne fronte, kakršno propagirajo marksisti, še iz drugega vzroka. Namen in naloga strokovnih organizacij ni le borba za momentano eksistenčno izboljšanje delavstva. Mi vemo, da je sedanje suženjsko stanje posledica napačnega nauka v ureditvi človeške družbe. Zato ne bo nikoli izvršilo delavstvo v celoti svo-

jega poslanstva, če ne bo ustvarilo med človeštvom nove miselnosti. Ali z drugimi besedami, če ne bo ustvarilo nove družbe. Pri graditvi take družbe gre pa za temelje. Strokovne organizacije postavljajo take temelje. Tega ne more nihče zanikati in tajiti. Prav iz tega pogleda je utemeljen obstoj delavskih strokovnih organizacij tudi na podlagi svetovnega naziranja, zlasti pa obstoj krščanskih strokovnih organizacij. Njihovo naziranje in prepričanje je, da je mogoča pravična in poštena družabna ureditev le na temelju večnih resnic božjega Učenika. Prav zaradi tega ne more delavstvo, ki je pozitivno verno, nikoli pristati na tako skupno fronto, kakršno oznanjujejo marksisti. Zato je vsakega vernega delavca pravo mesto edino v krščanski strokovni organizaciji.

Smatrali smo za potrebno, da smo postavili ravno in jasno črto v času, ko je družabno trenje vedno večje, ko se absolutistični instinkti na svetovnem pozorišču vedno bolj uveljavljajo, katerim ne morejo odoleti niti delavske strokovne organizacije. Naše geslo mora biti — demokracija v delavskem strokovnem pokretu. Brez te ni delavskih strokovnih organizacij. Kdor hoče na strokovnem polju uveljaviti nasilno samovladje, ni delavec — ne po mišljenju ne po hotenju. To moramo izhiti pred očmi, delujemo in agitiramo med brati v tovarnah in pisarnah, da se pridružijo kršč. socialističnemu pokretu.

Obzorje vedno temnejše

Fašizem v Italiji gre ista pota, kakor sploh vsi nasilni režimi. Ko je v Italiji popolnoma zavladal politično, je hotel imeti krit hrbet. Mussolini, dasi osebno katoličanstvu nenaklonjen, je s časom hotel veljati za branitelja katoličanstva v Italiji. To je bila seveda samo taktična poteza. Upal je pridobiti zase tudi katoličane. Iz tega namena je sklenil s sv. stolico konkordat, dovolil pod gotovimi pogoji v šolah pouk krščanskega nauka, pristal tudi na svobodno organizacijo Katoliške akcije. — Mussoliniju se je posrečila ta taktična poteza. Večino katolikov je pridobil zase, med temi tudi nižjo in višjo duhovščino. Seveda so tudi izjeme. Mussolini pa ni računal z enim faktorjem — s katoliško mladino in s katoliškimi delavci. Ko so pričeli propagirati Katoliško akcijo, se je odzvala zlasti mladina in delavstvo. Katoliška akcija ni nikoli prekoračila svojega kroga. Ostala je le na verskem polju. Prav zaradi tega je njen vpliv in njena moč vedno bolj naraščala. Fašizem je dobival v članih Katoliške akcije odločnega in nevarnega nasprotnika. Ne v tem smislu, kakor da bi hoteli prevreči režim s silo, ampak ker je vzgajala zavedne značaje in dosledne katoličane.

Fašizem se je ustrašil moči teh po notranjenih sil, zato je moral najti povod in ta je bil: **Katoliška akcija politikuje**. To se je upal trditi kljub odločni protizjavi sv. Očeta. Nad voditelje Katoliške akcije je poslal svoje pristaje, ki so postopali naravnost prostaško. (V neki škofijski pisarni so celo opravljali svojo potrebo.) To postopanje je odprlo oči celo največjim simpatizerjem fašizma. Vsi katoličani v Italiji brez izjeme so se znašli okoli sv. Očeta in tvorijo z njim enotno falango. Nastop fašizma je pa našel odločno obsodbo tudi od strani katoličanov drugih dežel. Moremo torej reči, da je vesoljna Cerkev s sv. Očetom.

Spor je rodil v tem pogledu ugodne posledice. Vihar je pretrgal zaveso in očistil ozračje, tako da imajo tudi italijanski katoličani jasen razgled.

Fašizem se je podal v tem sporu na zelo nevarno pot. Vatikan sicer nima

oborožene sile, razpolaga pa z veliko duhovno silo. Fašizem sicer lahko blati sv. Očeta, lahko izvaja ta ali ona nasilja, vendar pa je v boju s silo, ki še ni bila nikoli premagana in tudi ne bo. To je moral priznati celo slavnj Napoleon Bonaparte.

Cerkev ni našel fašizem malodušne. Pripravljena je na žrtve. Sv. Oče je izjavil, da je pripravljen tudi umreti za njene pravice. Prav zaradi neustrašivosti sv. Očeta je fašizem že v zagati. Nazaj ne more, četudi bi hotel. Cerkev zopet ne sme odnehati, ker gre za njene bitne pravice. Zato je obzorje zaenkrat vedno temnejše. Napetost in boj traja dalje. Zmago bo odnesla, kakor vedno, tista stran, ki je notranje in idejno jačja. Katera je tista stran, vsake ve — Cerkev.

Lepa gesta

Zastopniki krščanske strokovne internacionale so poklonili dne 9. junija t. l. mednarodnemu uradu dela v Ženevi umetniško sliko. Pri tej priliki so poudarili, da so krščanske strokovne organizacije zelo tesno zvezane z osnovnimi načeli in ciljem mednarodne organizacije dela.

Podpredsednik upravnega odbora E. L. Poulton se je iskreno zahvalil za pozornost krščanske strokovne internacionale in za lepo pomenljivo sliko.

Ravnatelj Albert Thomas je pri tej priliki poudaril, da sodelujejo zastopniki internacionale kljub gotovim incidentom neomajno in zvesto pri gradnji mednarodne organizacije dela, za kar zaslužijo vso zahvalo.

V svojem nadaljnjem govoru je poudaril važnost krščanstva, njegov vpliv na ukinitve suženjstva in pri vedno napredujoči osamosvojitvi delavstva. Krščanska tradicija si vedno bolj pridobiva na ugledu. Končno želi, da bi imelo skupno delo vseh za pravico in mir popoln uspeh.

Čitajte „Ogenj“!

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Viničarski vestnik

Fram. 21. junija se je vršil občni zbor skupine. Udeležba je bila prava lepa, ker šteje skupina precejšnje število članov. Predsednik tov. Novak je pri otvoritvi predvsem pozdravil navzočega predsednika sosedne skupine v Zgornjih Hlačah tov. Sorko Stefana in tajnika zveze tov. Petra Rozmana. Izbrana poročila predsednika, tajnika in blagajnika so bila sprejeta brez debate. Poročila tajnika zveze so vsi z zanimanjem sledili. Današnja kriza, ki jo povsod imenujejo gospodarsko krizo, je prav za prav le moralna kriza in nič drugega. Kapitalistični gospodarski red je dogospodaril zato, ker so ljudje zavrgli zapovedi Boga in so si v vsem gospodarskem in pridobitnem življenju postavili mamono, denar in profit za svoj najvišji cilj in temu so posvetili vse svoje moči. Svoboda vesti, svoboda uživanja, svoboda špekuliranja in izkoriščanja brat brata, močnejši slabejšega, je zagospodarila povsod. Vsak hoče profita. Delovni človek je danes od kapitalizma tako pritisnjen ob steno, da se bori za golo življenje. Ozdravitev takih nečloveških in nekulturnih razmer mora prinesiti le nov družabni in gospodarski red, toda samo, če se bodo praktično in povsod izvajale zapovedi Boga, Stvaritelja človeka in vseh naravnih dobrin in celega sveta. Zavladati mora dejansko krščanstvo, izginiti pa ono, še manj kot polovičarsko, vsaj med kristjani samimi zaenkrat. Pri tem imajo naše krščanske strokovne delavske organizacije svoje največje poslanstvo, svetijo kakor žareča baklja v brezupno temo, so kakor glasnik, ki kliče vse ljudi ob dvanaesti uri. Tako naša »Strokovna zveza viničarjev«, naši vrli in zavedni Framčani in tovariši vsepovsod. Morala, po kateri delavec ni človek, po kateri se nalagajo bremena in dela delovnemu človeku vedno več, zaslužke in pravice pa vedno manj, mora izginiti, ker je lažnjiva, je protičloveška in zato protikršćanska.

Najlepše zaupnico je dobil celotni prejšnji odbor s tem, da so bili soglasno ponovno izvoljeni, in sicer: tov. Novak Anton, Strajšek Alojz, Terlep Karol, Strajšek Viktor in Amon Gregor. Namestniki: Volmut Avgust, Rober Alojz, Legat Ivan. Nadzorstvo: Kohn Simon, Štrafela Alojz, Kovačič Ludovik. — V društvenem življenju se našemu pokretu v Framu obeta lepa bodočnost in napredek. Ne samo viničarjev, ampak tudi večje število industrijskega delavstva je tukaj, zato gre stremljenje, da se popolnoma neorganizirano industrijsko delavstvo organizira v kršč. soc. strokovno skupino. Nameravana je večja in skupna delavska prireditev »Delavski dan«, združen z igro in srečolovom. V skupini SZV in tako tudi med ostalim delavstvom je dovolj zmognih in agilnih tovarišev. Tudi v sedanjem č. g. župniku v Framu imajo delavci svoje velikega prijatelja. Zato je na praznik Sv. Rešnjega Telesa članstvo »Strokovne zveze viničarjev« z vidnimi znaki kompaktno stopalo v procesiji kot društvo. Samo to nam veliko pove, ker predvsem pri procesijah, sprejemih in raznih cerkvenih svečanostih, kjer nastopajo vsa katoliška in dostikrat nekatoliška društva, ostaja le enako katoliška organizacija »Strokovna zveza viničarjev« vedno neupoštevana in s tem potisnjena, pa čeprav tvori v župniji najmočnejšo katoliško društvo. Zakaj je tudi tukaj dvojna morala? Ali zato, ker smo siromaki, viničarji, morda zato, ker hočejo viničarji tudi župnijskih posestev svoje pravice? Če nas torej podcenjujejo in zapostavljajo gotovi ljudje, naj nas zaradi njih po njihovem mnenju prezira tudi Bog? Nikdar ne! Gospod je dovolj jasno povedal v svoji priliki, da mu je molitev ubogega cestnarja dopadljiva, nikdar pa ne ona napuhnjena laražaja.

Občni zbor bo dne 5. julija za skupino št. Peter pri Mariboru jutraj ob 8 v samostanski šoli. Dne 5. julija ob 2 je v šoli ustanovni občni zbor skupine Sv. Barbara v Slov. goricah. Dne 12. julija v sobi izobraževalnega društva šestanek skupine Zg. Hlače ob 8. Ob 10 istega dne občni zbor skupine Maribor v gostilni g. Prah v Mariboru. Tovariši! Povsod naj bo obilna udeležba! — Poročila odbora pripravljena!

Gor. Radgona. Tovariši Jožef Kežman je bil prisiljen pravnim potom iskati svojega zaslužka od svojega delodajalca Probst. Okrajno sodišče je v polnem obsegu ugodilo tožbi, poleg tega bo moral obtoženec plačati tudi svetnijske stroške. Zopet en dokaz, da se more delavstvo pravilno boriti za svoje pravice le v stanovski organizaciji.

Jarenina. Dne 14. junija smo zopet imeli svoje zborovanje, katerega se je udeležilo veliko število tovarišev. Poročal je naš glavni tajnik tov. Rozman. Poudarjal je, da je potrebna večja borbenost in podjetnost. Vsak se mora zavedati, da je organizacija nekako apostolstvo. Čim bolj bomo apostoli, tem večja in silnejša bo naša organizacija.

Rudarji

Trbovlje. Poravnavanje članarine. Radi slabega zaslužka so pričeli člani skupine zaostajati s plačilom članarine po več mesecev. Gotovo se mora priznati, da je za denar težko, posebno družinskim očetom. Upoštevati je pa tudi potrebno, da le tisti je član organizacije, kateri izpolnjuje ob-

Strokovna skupina del. in nam. vabi vse svoje člane in prijatelje, da se gotovo udeležijo našega tabora pri Sv. Jederti, ki bo dne 12. julija. Odhod iz Celja z vlakom ob 7.15 do Rim. toplic.

veznosti do nje. Organizacija ima nalogo, da se zavzema za vsakega posameznega člana. Z veseljem bo delala pa le takrat, če je član redni plačnik svojih prispevkov. Skupina ima po pravih JSZ tudi ustanovljen bolezenski fond, iz katerega člani prejema podpora v slučaju bolezni. Če pa zaostane član na prispevku dva meseca, podpore po pravih ne more dobiti.

Članstvo lahko razvidi iz gorenjega, da je le njemu v korist redno poravnavanje prispevkov organizaciji, neredni imajo pa le škodo in posledice so, da se jeze člani dostikrat na organizacijo, praviloma pa bi se morali jeziti le nase, ker svojih obveznosti ne izpolnjujejo. Apeliramo na vse one, ki dolgujejo prispevke, da jih čimprej poravnajo, v nasprotnem slučaju jih bo odbor moral izključiti, kar jim z ozirom na sedanje razmere ne bo ljubo. Stori svojo dolžnost in stori le to v tvoji potrebi drugi.

Trbovlje. V nedeljo 21. junija je bila v Trbovljah konferenca, katero je sklicala Delavska zbornica. Na kongresu so bili zastopniki strokovnih organizacij, lokalni načelniki II. rudarske skupine (od rudnikov TPD) in Delavske zbornice. Konferenca je bila sklicana zaradi ureditve nove kolektivne pogodbe s TPD, ker poteče z 28. junijem pogodba, ki jo je TPD odpovedala. Za vse predpriprave in za pogajanja se določi širši in ožji odbor, ki ima nalogo, da zbira potrebne podatke, da gre med delavstvo in da se z njim posvetuje. Širši odbor tvori: po dva zastopnika strokovnih organizacij, lokalni načelniki II. rudarske skupine, predsednik načelstva II. rud. skupine in delegat Delavske zbornice. Širši odbor torej tvori 14 zastopnikov. Ožji odbor pa sestoji iz petih članov, in sicer od vsake strok. organizacije po eden, predsednik načelstva II. rud. skupine in delegat Delavske zbornice.

Trboveljska premogokopna adružba se ni sporočila delavstvu, zakaj je odpovedala pogodbo in kaj hoče na njej spremeniti. Zato na tej konferenci delegatje niso mogli določiti natančnih smernic za pogajanja ter bo to izvršil širši in ožji odbor.

Zastopniki strokovnih organizacij izjavljajo, da se bodo služno borili za pravice rudarjev.

Kovinarji.

Javornik. Že dolgo se nihče ni oglasil v »Delavski pravici«, zato moram danes malo opisati položaj delavstva v tovarni KID Javornik. Po eni strani se obetajo dopusti in redukcije od strani podjetja, na drugi strani pa silijo delavstvo, da dela nadure. Nove kolektivne pogodbe se danes nimamo, kljub temu, da je poteklo že 6 mesecev. Kaj vendar čakajo? Akordno delo je sedaj na poskušnjo in se še ne ve, kako se bo obneslo. Gotovo je, da za delavca ni s rožicami poslano, zlasti ker mora sedaj v tej vročini delati nepretrgoma 8 ur pri vročih pečeh in pri prosti. A kaj to briga podjetje, če kateri obnemore, saj je proletarcev polna cesta. Ne vem, kako to, da se sedaj z delom pričena že ob nedeljah zvečer? Kdaj se je vršilo tajno glasovanje za to? Saj vendar zakon o zaščiti delavcev predvideva, da mora biti za to štiri petine delavstva. Do sedaj se vendar kaj takega pri nas še ni dogajalo. Če se za delavstvo vedno uporabljajo zakoni, naj velja to tudi za podjetje. Zakon je za vse enak! Delavci, tovariši! Čuvajmo vsaj to, kar imamo, to je naš osebnost, katerega smo si s tako težavo priborili. Osem in štirideset ur tedensko naj bo dovolj za vsakega, a to naj nam pošteno plačajo, da bomo imeli človeka vredno življenje! — Kovinar.

Guštanj. Kolektivna pogodba jeklarne Guštanj je podpisana. Nismo se motili, ko smo takoj v začetku ugotovili, da bo nezdružljiva polemika ogromno škodovala delavstvu. Znižale so se temeljne plače in akordne postavke.

Komu je tedaj koristil ta mezdní boj? Podjetju. Sicer vemo, da delavstvo tega ni odobraval in je hotelo iti pot, ki bi gotovo rodila vsaj nekoliko boljše rezultate.

Naravnost nesramno je, da se sedaj dolži delavstvo, da ni dovolj solidarno in disciplinirano, ko je vendar pristalo, da se dela v takih slučajih skupno z vsemi, ki so pri tem prizadeti. Tisti, ki so pa to povzročili in javno napadali in sramotili delavce, upajo, danes neuspehe tega boja zvaliti na ramena ubogega delavstva. Kaj takega je zmogel samo tisti, ki nosi v svojem srcu samo gnev in sovraštvo do vsega, kar ni njemu zapisanega. Koliko je v tem srcu smisla in ljubezni za delavstvo, se iz tega slučajja lahko uči ne samo guštanjski kovinarji, ampak vse ostalo delavstvo.

Eno je gotovo, kdor v resnici čuti z delavstvom in vsaj malo dojema njegovo trpljenje, ta bo vsaj v tako kritičnih trenutkih znal najti pota, da ne bo jemal delavstvu še tisto malo ugleda, ki ga danes ima. Sicer pa je delavstvo samo neizprosno sodnik, ki bo z ljudmi takega kova znalo v bodoče obračunati.

Kovinar.

Piscu članka »Klerikalci in ljudska nevednost v službi kapitalizma«, ki ga je napisal v »Metalskem radniku«, se, kakor je videti, zdi bolj važno in potrebno, da napada Cerkev in papeža ter njegove okrožnice, kakor da vodi pošten boj s kapitalizmom.

Sicer na tako umazanijo skoraj ni vredno odgovarjati, kajti iz nje veje ogabno sovraštvo, ki ga je zmogel ne svobodomislec, ampak absolutno pokvarjen značaj. Na osebne napade, ki jih iznaša, ne bomo odgovarjali, pač pa moramo reči, da so vsa zavijanja in

trditve, ki jih vedno pogrevajo na raznih stankih: da je vera in Cerkev privatna zadeva, v katero se ne vtikajo, gola laž in zavijanje, na katero lovijo ubogo delavstvo. Samo to bi želeli, kadar pridete med delavstvo, govorite resnico in odkrito priznajte, da ste popolni brezverci, ateisti in skvarjenci s kapitalisti vred. Gorje delavstvu, ako bi imeli slični elementi kaj moči in veljave, tedaj bi zopet nastala nova preganjanja in inkvizicije.

Da, da, svoboda bratstvo in enakost! Toda od takih duševno in moralno propadlih individvij bi jo zaman pričakovali. Pri nas gotovo ni nobenega boja s podjetniki, kjer bi tajniki stali z njimi v privatni korespondenci. Ali je to delo v interesu organizacije in delavstva, naj pa delavci presodijo sami.

Lesno delavstvo.

Železniki. Sestanek vsega delavstva bo v nedeljo 28. junija ob 4 popoldne na Češnjici v prostorih zadrage. Naše geslo bodi: Vsi na sestanku. Poroča zastopnik Centrale.

Sorica. Vse tovariše obveščamo, da bo to nedeljo — 28. junija — sestanek lesnih in drugih delavcev, takoj po prvi sv. maši. Poroča tovariš iz Ljubljane. Tovariši! Udeležite se sestanka v čim večjem številu.

Prevalje. Radi odpusta lesnih delavcev, ki naj bi se izvršil pri lesni industriji »Korotan« v Prevaljah, je JSZ intervenirala po svojem zastopniku in dosegla, da bodo ostali še nadalje v službi. Dalje je bil pri tej priliki govor glede redukcije plač, ker je podjetje izjavilo, da radi krize, ki vlada v lesni stroki, ni moglo ravnati drugače. Radi tega so bili s sešom podjetja in zaupniki razgovori v tem, da naj se da deputatno količino drv in nabavlja redno cenejše življenske potrebščine. Poleg tega se je uredilo, da je delavcu na upogled, kako so računanje akordne postavke, da morejo kontrolirati svoj 14-dnevni zaslužek.

Tovariši delavci! V vseh spornih zadevah se vedno obračajte na svoje zaupnike, ki imajo nalog, da posredujejo med vami in podjetjem. Na ta način si boste ustvarili močno organizacijo, ki bo premostila marsikatero težavo, katere sami ne bi mogli.

Banovinski cestarji

Murska Sobota. Vsem banovinskim cestarjem v Mursko sobotškem srezu sporočamo, da je kraljevska banska uprava v Ljubljani zavrnila predložena pravila za ustanovitev društva skupine banovinskih cestarjev v Murski Soboti ter prepovedala ustanovitev te skupine. Prepoved opira na § 76 zakona o uradnikih z dne 31. 3. 1931. Ur. list kos 25, z dne 15. aprila 1931.

Pravilnik o službenih razmerjih in prejemkih banovinskih uslužbencev dravske banovine Ur. list z dne 3. maja 1930 določa, da veljajo tudi za banovinske uslužbence predpisi, ki veljajo ali ki bodo veljali za civilne uradnike in ostale državne uslužbence. Ker § 76 zakona o uradnikih predvideva za državne nameščence čisto uradniški status, je razumljivo, da velja to tudi za banovinske uslužbence. Za banovinske cestarje bi bilo torej treba ustanoviti posebno društvo cestarjev za celo državo. Ustanovitev takega društva pa je mogoča le s privoljenjem resornega ministrstva. Cestarji, ki so že pristopili ali ki nameravajo pristopiti v organizacijo, naj vzamejo gornje pojasnilo v vednost.

Na Brezie

Mariji Pomočnici Slovencev, božji Materi, Zaščitnici cerkvenega edinstva, Kraljici miru in ljubezni, se bodo poklonili verni Slovenci dne 26. julija.

Stiskani in bedni gremo k Pomočnici prosit pomoči za vse naše brate. Za vse, ki jih uničuje sedanje gospodarsko pomanjkanje, brezposelnost in beda.

Prositi gremo za naše izseljence rudarje in delavce v tujini, za vse Slovence, ki revščino trpe. Z nami bodo prosili dragi bratje in sestre, zastopniki ameriških Slovencev, ki bodo takrat v domovini.

Pojdimo k Materi, ki je studenec ljubezni, da nam bo izžgala sebičnost, pohlep, jezo in sovraštvo in nas napolnila z ne-sebično ljubeznijo, da bomo kot bratje med seboj.

Zakaj premalo smo si bratje. Preveč smo trdi in slepi za svojega bližnjega.

Pojdimo k Mariji prave ljubezni, k Mariji podobni Pravici, k Materi bratstva, ki nam je dala Kristusa brata, da nam izprosi, da bomo živeli in vse delali kot Kristusovi bratje in sestre ter obnavljali to živo zvezo po sv. Evarhristiji.

Pojdimo k Materi Brezmadežni, da prosimo njenega varstva nad deviško čistostjo naših deklet, da izmolimo za naše fante svete moškosti v ljubezni do Marije, da nam naše mladine ne bodo odtrgali od Nje, da jo bomo ohranili katoliški cerkvi, katoliškim družinam, društvom in organizacijam, katoliški skupnosti.

Pojdimo in molimo, da bi bili nesprijemljivi za sovraštvo, ki razkrajja narode in države, za prevratne nauke, ki dvigajo razred proti razredu in razdvajajo človeške sloje.

Prosimo Mater cerkvenega edinstva, naj se skoraj zgodi, da jo bosta v vzajemni ljubezni častila vzhod in zahod kot svojo skupno mater.

S češenjem Matere božje, naše zaščitnice, pa združimo tudi spomin na nepozabnega svetniškega škofa Baraga. 100letnico praznujejo, odkar se je posvetil samo ljubezni do bližnjega in postal misijonar, ter v plamteči ljubezni daroval vse za ljubezen do bližnjega, zapustil, kar mu je bilo drago in se popolnoma žrtvoval za najbolj zaupščene in najbolj bedne zemljane — za In-

dijance. Baraga nam je znamenje in nam je opomin, da je Bog tudi med Slovenci izbral prav posebne svoje izvoljence. Na dan molitve na Brezjah bomo še prav posebno prosili Boga, naj poveleča svojega izvoljenca, apostola Indijancev, da ga bo Cerkev mogla dvigniti na oltarje.

Spored:

Sobota, dne 25. julija: Zvečer ob 8 pridiga, rimska procesija.

Nedelja, dne 26. julija: Jutraj ob 10 sv. maša (daruje jo škof) s pridigo pred čudodelno podobo Matere božje na prostem. Med sv. mašo slovensko petje.

Po sv. maši zborovanje:

1. Uvodna beseda zastopnika škof. odbora Kat. akcije.

2. Govor o Mariji (proslava efeškega zbora).

3. Govor o misijonarju Baragi.

4. Verniki izročje po svojih zastopnikih škofu spomenico za poveljevanje škofa Barage.

Prijavite se čimprej pri župnih uradih! Škofijski odbor Katoliške akcije v Ljubljani in

Škofijski odbor Katoliške akcije v Mariboru.

Del. tabor pri Sv. Barbari pri Prevaljah

Prevalje. V nedeljo dne 21. t. m. se je vršil delavski tabor pri Sv. Barbari pri Prevaljah. Ob sijajni udeležbi — okrog 400 delavcev — je daroval sv. mašo gosp. prof. Bogovič iz Maribora. Njegovi v resnici delavski pridigi so delavci sledili z napeto pozornostjo. Resnica je, da se bo le veren delavec znal tudi boriti za svoj boljši položaj; kdor pravi, da vera ni potrebna, ta ni prijatelj delavca.

Po sv. maši je otvoril tov. Mikeln iz Celja tabor in pozdravil oba tov. govornika, ki sta prihitela iz Ljubljane, da nas navdušita za nadaljnje delo v naših strokovnih organizacijah. V svojem kratkem poročilu omenja, da se letos obhaja 40-letnica znamenite Leonove okrožnice »Rerum novarum« ter 35-letnica obstoja delavskega društva. Pohvalno omenja ustanovitelje tega delavskega društva, od katerih žive še tov. Kovač Alojzij, Mežnar Blaž, ki sta kakor tudi tov. Kugovnik vedno hodila v prvih vrstah borcev za delavske interese. Tov. Abraham, kateri je največ doprinesel pri teh bojih, je že odšel po svoje plačilo, ki gotovo ni bilo majhno, kajti vse svoje delo je mož posvetil organizaciji. Le sloga med delavstvom nas bo privedla do končne zmage.

Natò je prisrčno pozdravljen povzel besedo tov. Langus o »Katoliški akciji in delavstvu«. Danes, ko divjajo strasti in boji posameznih stanov eden proti drugemu, ko je ubogo delavstvo izročeno na milost in nemilost kapitalistom, je nujno potrebna obnova v duhu katoliških načel, ki naj bi jo vršila katoliška akcija. Toda ta akcija bo le tedaj rodila uspehe, kadar bodo tudi tisti, ki se navidezno nazivljejo katoličane, izpolnili voljo Kristusa in dali delavcu, kar je njegovega. Današnja družba se mora povrniti nazaj na pota poštenja in pravice, tedaj bo šele mogoče uspešno voditi katoliško akcijo v smislu navodil katoliške cerkve.

Tov. Rozman pa je v lepem govoru pojasnjeval posamezne odstavke znamenite Leonove okrožnice »Rerum novarum«.

Tov. Mikeln je z bodrilnimi besedami, da naj se delavstvo priključi kršč. strokovnim organizacijam, zaključil lep tabor. K besedi sta se oglasila še dva tovariša iz Meziške doline z željo, da naj se poživi strokovna organizacija. Z zavestjo, da smo tu, da delamo, je odšel sprevod z godbo na čelu v Farno vas pri Prevaljah, ki se je popoldne vršila delavska predstava »Danjan Vašek«, ki so jo vprizorili agilni guštanjski tovariši. Pomen igre je v poljubnem govoru objasnili tov. Rozman. Dva svetovna nazora se pokazeta v vsej svoji žarki luči. Sta to plemstvo in njegov ponos, da so več kakor drugi smrtniki in delo mladega tovarnarja, ki se je povzpelo od navadnega kovača do voditelja tovarne, ki je obenem živel in delal samo za svoje delavstvo.

Igra je zelo lepo izpadla, za kar bodi tov. kovinarjem iz Guštanja izrečena naša najlepša zahvala. Pokazali ste s tem, da tudi žuljava roka tovarniškega trpina zna nekaj lepega prirediti. Med odmori in sploh med vso prireditvijo je neumorno igrala cerkevna godba na pihala, kateri naj bo tudi izrečena iskrena zahvala. Zelo nas je iznenadil gosp. učitelj Lebič s svojim pevskim zborom, ki je med odmori izvajal lepe domače pesmi in s tem povečal svečanost in razpoloženje vseh navzočih. Gosp. učitelj! Prisrčna hvala vam in vsem pevcem. Zeleli bi, da se večkrat oglašite v naših vrstah. Prehitro so nam potekle ure, morali smo se raziti, toda v trdnem zupanju, da se čestokrat tako snidemo in damo duška svojemu hotenju. Tovariši in tovarišice! Vztrajajmo na tej poti in vsak naj skuša po svojih močeh delati, da tako dvignemo iz mrtvila še one, ki sedaj še niso v naših vrstah. V slogi je moč! Delavec.

DELAVSKI TABORI

5. julija
v Ovčičah pri Podnartu
12. julija
pri Sv. Jederti nad Laškem

Po sv. maši ob pol desetih
govorita tov. Rozman Joško
in tov. Langus Joža

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)

Rim — koliko stoletij že stojiš nekako v središču zgodovine narodov. Kolikokrat je bilo tvoje ime strah in trepet mogočnih narodov, koliko bojev se je bilo v tebi, okrog tebe in radi tebe. Najrazličnejši vojskovodje, poveljniki, kralji in cesarji so stopali po tvojih ulicah, eni v zmagovalstvu — drugi v ponižanju. Orožje je zvenketal in še rožlja okrog Rima in v Rimu, a Rim je v oblasti ideje, božje ideje Kristusove. Rim je zasedel ubogi ribič iz Galileje že pred tisoč devetsto leti in ga še danes drži v posesti, zakaj Rim je papeški, pa četudi se danes v njem šopiri Mussolini. Nismo ga videli, še njegovih črnosrajčnikov ni bilo na spregled v onih dneih, ko smo bili doli, pač pa nam je vsak vogal in vsak kamen pričal, kaj je Rim — Rim je središče krščanstva in nič drugega ne. Ne samo Vatikan, cel Rim nosi pečat papeštva in krščanstva. Tega pečata tudi črne srajce ne bodo pokrile. Cel svet se obrača že stoletja in stoletja v Rim in sicer samo zato, da posluša glas Kristusovega namestnika. Sveta so rimska tla, namočena z mučeniško krvjo in posvečena s svetostjo nešteti svetnikov.

Stopili smo na ta sveta tla — mala peščenica Slovencev —, da počastimo grob prvega papeža in slišimo besede sedanjega. Sprejem je bil pa čisto domač, kot bi se pripeljali na ljubljanski kolodvor. Slovenci in Hrvatje, ki bivajo v Rimu, so nas veselo sprejeli in pozdravili. Naj omenim samo g. ravnatelja zavoda sv. Hieronima mons. Madjerac-a, g. dr. Jakoba Aleksiča, ki nas je imel celih pet dni za pokoro, g. p. Prešerna, g. p. Mavricija itd.

Takoj smo bili domači. Velik avtobus nas je zapeljal v hotel Nazionale, kjer smo imeli vso oskrbo. Nismo se mogli posebno pritožiti. Tudi v tem oziru je imelo naše vodstvo srečno roko. Postelje in hrana, vse je bilo vsaj dobro, če ne prvovrstno. Tu smo se na hitro nekoliko osvežili in okrepčali, nakar smo takoj odšli mimo mogočnega rimskega parlamenta v cerkev in zavod

sv. Hieronima.

Tu smo bili zopet na domačih tleh. Ljubka cerkva in udoben zavod sta last hrvatskih škofij. Zavod oskrbuje duhovnike in bogoslovce teh škofij, ki v Rimu nadaljujejo svoje študije. Tudi Slovenci so tu gostoljubno sprejeti. Trenutno sta v zavodu dva Slovenca, g. Podlogar in g. dr. Aleksič, ki je radi nas moral za pet dni pustiti študij, ko nas je vodil po Rimu. Posebno prijetnih počitnic mu nismo pripravili. Bog naj mu povrne ves trud, ki ga je imel z nami. V cerkvi nas je z vznemirjenimi besedami sprejel zavodni vodja g. mons. Madjerac. Po sv. maši nas je odvedel v notranje prostore, kjer nam je gostoljubno postregel in razkazal zavod. Še bi radi ostali pri prijaznem ravnatelju, ki nam je ves čas bivanja v Rimu stal ob strani, a nas je vleklo v Vatikan, na

grob sv. Petra.

Mahnili smo jo preko vedno umazane Tibere mimo Angelskega gradu, ki je ne-

ma priča mogočnosti srednjeveških utrdb, proti vatikanskemu mestu. Človek bi se rad med potjo zatopil v razmišljanje in se predal pobožnim čuvstvom, pa kaj, ko te vsa mogoča vozila — v pretežni večini avtomobili — in množice ljudstva spravijo popolnoma iz tira, da moraš biti slabe volje — vsaj z mano se je godilo tako. Pa še tudi vsiljivi prodajalci raznih spominkov... Pozneje smo si pač pomagali na enostaven način... tudi sami smo se vozili. Prvo pot smo pa kot pravi romarji napravili peš. Trg sv. Petra vsaj name ni napravil takega vtisa, kot sem si to predstavljal po slikah. Nima prave okolice. Šele s strehe cerkve sv. Petra gledan se ti pokaže v vsej mogočnosti in lepoti. In cerkev sv. Petra?! Ne bom popisoval njegove zgodovinske postanka ne našteval števil njene veličine — vse to dobiš v raznih knjigah — pišem le romarske spomine. Romarji smo pa le stali in gledali, še molili smo bolj malo, da kar odkrito povem. Tu pa tam smo morali še celo sv. mašo kar mimogrede ukrasti. Prvi pogled po cerkvi ti ne pokaže vse veličine. Zdi se ti velika, a ne ogromna, kot v resnici je. Šele, ko začneš opazovati posameznosti — malenkosti, ki pa niso malenkosti, in primerjaš te velike malenkosti s celoto, spoznaš, kako ogromna je ta stavba, pod katero trohne zemeljski ostanki sv. Petra. Da, tam pod velikim oltarjem, ki stoji ravno pod ogromno 132 m visoko kupolo, je pokopan sv. Peter, prvak apostolov, galilejski ribič. Tja, na njegov grob smo namerili svoje korake — hoditi je treba, predno prideš v tej cerkvi od vrat do oltarja, pa je za oltarjem še prostora za ogromno cerkev — poklekli smo in

Marksistični strokovni pokret v dveh strugah

Letošnje binkošti so prinesle s kongresom Opšteg Radničkog Saveza (ORS), ki se imenuje pri nas Splošna delavska zveza, marksističnemu pokretu razcep. ORS se je odcepil od belgrajske centrale in se proglasil za novo sindikalno organizacijo. ORS je bil že pred vojno hrvatska delavska organizacija, ki se je po 1. 1918. priključila belgrajski centrali Glavnemu radniškemu Savezu, ki se je pozneje preorganiziral v Ujedinjeni Radnički Strokovni Savez (URS). Voditelj ORS sta bivši minister Korač in predsednik zagrebške DZ Haramina. ORS je imel in ima tako na jugu kot v Sloveniji včlanjene organizacije najrazličnejših strok. Belgrajski URSS seveda ni rad videl poleg sebe močne organizacije, ki je imela za seboj tudi tradicijo. Zato je vedno očital ORSu nesistematičnost strokovnega gibanja. Starim delavcem v ORSu ti napadi niso bili dobrodošli in so odgovorili s protinapadi, češ, da vodijo URSS le »komoraši«, to je uradniki delavskih zbornic z dr. Topalovičem na čelu. Očitali so ji neizrabo svoje moči v zbornicah in razbijanje ORSa. Boj je postal vedno ostrejši, medsebojne razmere

Majdica že zna to.

Mala Majdica gre posebno rada sama nakupovati. Nedavno ji je hotel dati trgovec mesto Schichtovega Radiona nekaj bajé „prav tako dobrega“. Ali Majdica s tem ni zadovoljna, ker se ona že spozna v tej stvari. „Jaz in moja mamica jemljeva samo Schichtov Radion; nekaj boljšega sploh ne more biti“, odvrne ona trgovcu in vse v trgovini ji smehljaje

**SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARUJE PERILO
ZAJAMČENO BREZ KLORA**

Moč delavstva v borbi

V članku »Delo nemških kovinarjev« sem v glavnih obrisih podal sliko finančnega dela te ogromne organizacije. V podkrepitev moje trditve, da so nemške strokovne organizacije v resnici borbene, naj služi naslednja statistika, ki jo navaja letno poročilo.

V letu 1929. je bilo 790 mezdnih gibanj. Od teh se je 739 poravnalo mirnim potom. 46 je bilo štrajkov, v petih slučajih pa so podjetniki delavstvo izprli. Od teh je bilo 199 mezdnih gibanj vodenih izključno od Zveze kovinarjev, ostalih 591 pa skupno z drugimi organizacijami. Torej ne drži trditve naših socialistov, da sklepa pogodbe vsaka organizacija zase, oziroma najmočnejša organizacija. Teh mezdnih bojev se je udeležilo 134.746 članov, to se pravi, da so nekateri člani imeli v enem letu dvakrat mezdno gibanje.

Vzrok teh gibanj so bili v 502 slučajih zahteva po zvišanju plač. V 57 slučajih zahteva po skrajšanju delovnega časa; v 24 slučajih ureditev delovnega časa; v 104 slučajih znižanje plač; v 38 slučajih izboljšanje plač; v 17 slučajih znižanje plač; v 26 slučajih pa iz raznih drugih vzrokov. Popoln uspeh teh bojev je bil dosežen v 333 slučajih, v 395 slučajih delno, v 62 slučajih pa se ni dalo doseči nikakega rezultata.

Samo iz teh suhih števil je razvidno, da bijejo nemški kovinarji gigantski boj napram kapitalističnim mogotcem. Da je njihova odporna sila tako močna, se imajo zahvaliti dobro zgrajenim strokovnim organizacijam, ki ne vežejo nemškega delavca na organizacijo zgolj samo materialno, marveč tudi duhovno. Iz te duhovne skupnosti se zrcali moč nemškega proletarijata.

Važna odločba ministra za soc. politiko in nar. zdravje

Z odredbo z dne 19. maja 1931 je odločil minister za socialno politiko, da se ne morejo smatrati vratarji — portirji, čuvaji, služabniki, kočijaži in kočijaški hlapci, postrežniki, kuharji, ki so najeti za izvrševanje pomožnih poslov pri

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Josip Dietzgen pravi: »Vrečica zlata, ki je namenjena, da jo napravimo ali pa da jo izdamo za lastne potrebe, ni kapital. Tovarna, ki počiva, ni resničen kapital, more pa postati. Ravnotako ni kapital jedilna shramba, ki naj služi lastnim potrebam, pa če je še tako velika. Če pa začnem s to zalogo trgovati, položim v njo klico rodovitnosti, da rodi profit. Takrat pa postane kapital.« Pa tudi s pomočjo trgovine ne ustvarjamo nove »več-vrednosti«. Obstoječe zaloge blaga ne pomnožimo s to vrednostjo. Ta vrednost obstoja že pred kroženjem in ostane vedno tako velika, četudi pride skozi toliko in toliko roke. »Mrtvi stvari bogastva moremo pomagati le z živo delovno silo. Nepogrešljiv del kapitala je najeta delovna sila. Nobeden ne more biti brez drugega. Meščanski ekonomisti definirajo kapital kot delovno orodje. Ta definicija ni točna. Kapital je pač delovno orodje, ni pa delovno orodje vedno kapital. Delovno orodje starega in srednjega veka ni bilo kapi-

tal. Tudi delovno orodje, denar in surovine malomeščana ne moremo imenovati kapital. Delovna sredstva malega kmeta, njegovo polje in živino ali delovno orodje ročnega obrtnika ni kapital. Kapital v klasični obliki so moderna produkcijska sredstva. K temu spada, da so sredstva dovolj velika, s katerimi moremo obrat izvršiti na najmodernejši način, ki je zmogel konkurence, pri čemer se poslužuje kot pomožnih sredstev znanosti in velike industrije. Bogastva, kapitala ne moremo pomnožiti s pomočjo spekulativne trgovine. Toda trgovina prenaša le vrednosti iz ene roke v drugo, iz ene dežele v drugo, ustvarja pa ne novih. Spekulacija in trgovina pomnožijo bogastvo le v toliko, v kolikor delajo, v kolikor preskrbijo transport in s tem razdelitev in tako zvišajo vrednost produktov. Delo je pozitivno vzeto edin pomnoževalec ekonomskega bogastva (vrednosti). Da pride torej kapital do svojega namena, to je, da donaja obresti, profit, to je, da se množi, mora kupiti delovno silo tistih, ki nimajo sredstev, da bi lastno delo izkoristili za lasten račun. Na delovno orodje preteklosti sta bila suženj in tlačan prikljenjena. Moderno delovno orodje (kapital) stoji svobodno nasproti svobodnemu delavcu. Toda ta svoboda je le čisto idealna. Idealno vzeto je živja delovna sila neodvisna od mrtvega

orodja. V resnici sta pogoj eden za drugega. Kapital je le kapital, zmogel množitve, če mu je na razpolago masa brez vsakega premoženja, kateri ne preostaja drugega, kakor da proda svojo delovno silo in sicer kakor zahtevajo okoliščine, za en dan, teden, mesec ali leto, da more s tem nabaviti sredstva, ki so potrebna za eksistenco. Kupec more biti le posestnik premoženja — kapitalist, ki kupi delovno silo v svrhu izrabljanja. Blago: človeško delovno silo kupijo kakor vsako drugo blago, da bi jo rabili in izrabili. In ravno ta ima v sebi lastnost, da more več koristiti, kakor pa stane. Ustvarja produkte in njen vrednostni produkt se razdeli v mezdo za delavca in v profit za kapitalista, ki ni danes mogočnjak zaradi rojstva, ampak zaradi posesti.

Socialna veda razlikuje med antično družbo starega veka, med fevdalno družbo srednjega veka in med »meščansko« družbo sedanjosti.

»Delo sužnjevo starega sveta, tlačansko delo srednjega veka in sedanje svobodno delo je ustvarilo različne oblike človeške družbe. Pojem meščanske družbe je neločljiv od pojma svobodnega dela. Postanek meščanske družbe datira od dobe, ko se je tlačansko delo izpremenilo v svobodno delo. Tlačansko delo je proglasila buržuazija za zločin proti pravičnosti. Delati zase in za

svojo korist in si prilastiti produkt tega dela kot prosto lastnino, proglašajo meščanstvo za obče pravo osebnosti. V boju proti fevdalnemu hlapčevstvu je zastopal meščan svobodo, bil je nasprotnik ne le tlačanskega, ampak hlapčevstva sploh. Svobodno delo takrat še ni bilo, kakor danes mezdno delo. Meščan je bil rokodelce, kateri je sam delal, četudi s pomočjo pomočnikov in vajencev, za katere je bila mezda šele v kali. Njihovo delo je bilo v splošnem plačano z izglodom na bodoče mojstrstvo in s pridobitvijo potrebnih rokodelskih umetnosti. Medtem je zgodovina napredovala. Iz meščana je zrastle moderni industrijski plemenitaš. Prišli smo tako daleč, da ne pomeni svobodno delo splošnega človeškega prava, ampak hlapčevstvo v službi drugih. Meščansko delo je postalo mezdno delo, kakor ga je meščanstvo razumelo, je bilo samostojno, neodvisno delo svobodnega moža, ki je delal z lastnim orodjem in materialom za lastno korist. To delo se je polagoma razvilo v moderno mezdno delo, odvisno delo v službi industrijskih mogotcev, ki imajo orodje in material za tisoče in ki je v položaju, da tisoči, ki nimajo niti orodja niti materiala, ki ne morejo biti samostojni, za njega delajo.

Širi „Delavsko Pravico“!

obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih in njim podobnih podjetjih, za pomožno osebje po zakonu o zaščiti delavcev glede odredb o delavnem času, ker te osebe nimajo neposredne zveze z organiziranim delom podjetja, kakor to določa § 2. omenjenega zakona.

Obisk naših izseljencev

Ta teden nas obiščejo naši izseljenci iz Amerike. Prvi transport, v katerem bodo večina izseljenci iz hrvatskih pokrajin, pride v Ljubljano 26. t. m. Iz Ljubljane odidejo še isti dan. 29. junija pa pride drugi transport. Večina Slovinci. Obema transportoma pripravlja izseljeniška liga s pomočjo tukajšnjih izseljeniških društev slovesen sprejem na Jesenicah in v Ljubljani. Tudi mi pozdravljamo svoje brate in želimo, da bi čim lepše porabili dneve svojega obiska v domovini.

To in ono

Požrtvovalni voditelj. Znani nacionalistični voditelj Hitler si je pustil izplačati za eno zborovanje, na katerem je govoril, 2000 mark (ca. 26.000 Din).

V Berlinu so med nemiri izropali trgovine za živila.

V Essenu, Hambornu in Mühlheimu so nastali resni nemiri, katere so povzročili brezposelni. Veliko oseb je bilo ranjenih.

Španski justični minister je razglasil, da ne bo podeljeval novih visokih (plemenitaških) naslovov. Istotako nimajo že obstoječi taki naslovi nobenih pravic.

Žirovnica. Nenadoma je preminul 19. t. m. dolgoletni član naše skupine, strojnik Gatej Peter v 56. letu starosti. Na velikonočni ponedeljek se je ponesrečil pri obešanju novega zvona v žirovniški cerkvi. Prepeljan je bil takoj v ljubljansko bolnišnico, od koder se je po kratkem zdravljenju vrnil domov, drugače zdrav, le leva roka mu je ostala bolj mrtva. Radi tega je pred kratkim zopet odšel v Ljubljano iskat

zdravja. Ali mesto tega ga je dohitela smrt. Težko nas je zadela ta vest, saj smo bili vsi prepričani, da je izven vsake nevarnosti. Dragi Peter! Odšel si po plačilo k Vsegamogočnemu. Počivaj v miru. Vsem preostalim pa naše iskreno sožalje.

Celje. Prošli teden je odšel od nas v Ljubljano naš agilni tov. Finžgar Ladislav. Ko je prišel pred osmimi leti v Celje, je takoj stopil v vrsto naših Krekovev, kjer je bil skoro ves čas odbor-nik in parkrat tudi predsednik naše družine. Bil je značajan in odločen fant ter vedno dober tovariš in prijatelj. Na zadnjem sestanku smo se tovariši in tovarišice poslovili od njega, želeč mu mnogo sreče v novi službi.

Razno

Literarna ura tega tedna

Predmet literarne ure tega tedna bo tvorila nova pesniška zbirka, ki je izšla pred kratkim. To je dr. Jožeta Pogčnika drobna zbirka »Sinje oaze«. Recital bo iz nje in o njej spregovoril g. prof. France Kobler.

Krekova mladina

Celje. Krekovi priredimo svoj vsakoletni izlet na goro Oljko dne 5. julija, to je na dan sv. Cirila in Metoda. Odhod z vlakom ob 7.40. Ob 10.30 sv. maša s sodelovanjem društvenega tamburaškega zbora. Vabimo vse člane in prijatelje.

Jesenice. Naša družina priredi skupno s strokovno skupino v nedeljo dne 28. junija t. l. ob 8 zvečer v mali dvorani KPD družabni večer. Večer je namenjen predvsem naši koloniji v Martuljku od 12. julija do 2. avgusta t. l. Spored bo sledeči: Naš krog (organizacije). Na delo za tabor v Ovisah in pa za kolonijo v Martuljku. Filmsko predavanje. Predavanje bo gotovo posebno dobro izpadlo vsled novega projekcijskega aparata Bolex, katerega dobimo od Centrale.

Sestanek naj pokaže, da hočemo živeti in da živimo! Vsak naj pride: Krekovec, Krekova, člani JSZ in vsi naši prijatelji! Pripeljte še otroke s seboj!

Oblečemo Vas
elegantno od nog do glave
za mal denar
zelo ugodno. Tudi na obroke
A. PRESKER
Ljubljana, Sv. Petra c. št. 14

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna

Cene solidne.

Doma in na cesti,
v vrtu in pri izletu
dobri in poceni platneni čevlji

„VIKTORIA“
s šivanimi gumi podplati

DETALJNE CENE PO PARU:
Številke 24-27, 28-34, 35-41, 42-46

Dinar 30-35-50-60-

Dobijo se v vseh trgovinah čevljev.
Na veliko pri Palma Zagreb, poštni predal 226.

Na vsakem podplatu
zaščitni znak
WIMPASSING

Ugodna
fazona,
elastična
hojal

Sive, bele in
črne za
šivanje in
na spango.

Domači
izdelek.

Prva delavska hranilnica in posojilnica

r. z. z. o. z. v Ljubljani

(Delavska zbornica)

Sprejema hranilne vloge in daje posojila
najugodnejše.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Zaostрил je ustne in poskusil žvižgati, a ni šlo — pozabil je spet.

Zdaj so se smejali vsi, prijazna gospa, mala deklica in celo mati. Njemu so pa od sramu privrele solze v oči, bil je z rokami in nogami krog sebe, tako da ga je gospa spustila iz naročja in mati ga je pokarala:

»Nič nisi priden, Pavel!«

On pa je zbežal za uto in jokaj, dokler ni stopila k njemu mala Elsbeth in mu dejala: »Ah, pojdi, tega ne smeš delati. — Porednih otrok ljubi Bog ne mara.« Spet ga je bilo sram in mencial si je oči, dokler niso bile suhe.

»In zdaj ti bom pokazala solnčno uro!« je nadaljeval otrok.

»Oh, da, in steklene kroglice,« ji je odvrnil.

»Te so že dolgo razbije,« je odvrnila, »v eno mi je lansko pomlad ušel kamen, drugo je razbil vihar.« In pokazala mu je mesti, kjer sta krogli stali.

»In to je solnčna ura!« je nadaljevala.

»Kje?« je vprašal in se začudeno oziral. Stala sta pred sivim, neznatnim drogrom, na katerega je bila pribita lesena plošča. Otrok se je smejal in rekel, da je vendar to ura.

»Ah, fej!« je nevoljno odgovoril, »za norca me imaš!«

»Zakaj bi te imela za norca?« je vprašala. »Saj mi nisi storil nič žalega.« In še enkrat mu je zatrdila, da je to solnčna ura in ne kaj drugega; in pokazala mu je tudi kazalec, boren, zarjavel kos pločevine, ki je molela iz plošče in metala senco prav na številko šest, ki je bila z drugimi vred na plošči.

»Ah, to je preneumno!« je rekel in se obrnil vstran.

Solnčna ura na vrtu »bele hiše« je bila prvo veliko razočaranje v njegovem življenju...

Ko se je z novo prijateljico vrnil v uto, je dobil tam še velikega plešastega gospoda z dvema mogočnima koncema brk. Nosil je sivozelen lovski suknjič in zdelo se je, da mu iz oči švigajo iskre.

»Kdo je to?« je vprašal Pavel in se boječe skrival za prijateljico.

Zasmejala se je in rekla: »To je vendar papa; ti, tega se ti ni treba prav nič bati.«

S svetlim vzklikom je planila tujemu možu v naročje.

Mislil si je sam pri sebi, ali bi si kdaj drznil tvegati, da bi tako skočil očetu v naročje. In sklepal je iz tega, da niso vsi očetje enaki. Mož v lovskem suknjiču je otroka pobožal, ga poljubil na obe lici in pustil, da mu je deklica jezdila na kolenu.

»Glej — Elsbeth je dobila tovariša za igre,« je rekla tuja, prijazna gospa in pokazala na Pavla, ki se je skrival med zelenjem in škilil v uto.

»Kar naprej, fant!« je veselo zaklical gospod in počil s prsti.

»Le sem, na drugem je prostora še zate,« je klicala deklica, in ko je z izprašujočim pogledom proti materi plašno lezel bliže, ga je tuji mož pograbil, ga posadil na drugo koleno in potem je šla ježa naprej kot za stavo.

Zdaj je izgubil ves strah in ko so prinesli na mizo sveže pečene blince, je krepko mahal po njih.

Mati ga je božala po lasih in mu prigovarjala, naj pazi, da si ne bo pokvaril želodca. Govorila je zelo tiho in vedno gledala predse na tla. In potem sta smela oba otroka iti v grmovje in trgati kosmulje.

»Ali ti je res ime Elsbeth?« je vprašal Pavel prijateljico in ko mu je potrdila, se je začudil, da nosi isto ime kot njegova mati.

»Saj so me po njej krstili,« je odgovorila, »moja botra je.«

»Zakaj te pa ni poljubila?« je vprašal.

»Ne vem,« je odgovorila Elsbeth žalostno, »mogoče me ne mara.«

A da ni imela poguma, na to ni mislil nobeden od otrok. — — —

Začelo se je že temniti, ko so ju poklicali nazaj.

»Domov morava!« je rekla mati.

Užalostil se je, zakaj prav zdaj mu je vse začelo šele ugajati.

Mati mu je popravila ovratnik in dejala:

»Tako, zdaj pa poljubi roko in se lepo zahvali.«

Storil je, kot mu je ukazala, prijazna gospa ga je poljubila na čelo in mož v lovskem suknjiču ga je dvignil v zrak, da se mu je zdelo, da bi kar letel.

In zdaj je mati prišla Elsbeth, jo večkrat poljubila na usta in lica in govorila: »Naj nebo kdaj tebi povrne, dete, kar so tvoji starši storili tvoji botri.«

Zdelo se je, da se ji je težko breme zvalilo z duše; dihala je bolj prosto in oči so ji sijale.

Elsbeth in njeni starši so ju spremili prav do dvoriščnih vrat. Ko se je mati še enkrat poslovila in jecljala razne besede o povračilu in nebeškemu blagoslovu, ji je mož smehljal se segel v besedo in dejal, da ni vredno besede in da se ni treba truditi z zahvalo.

In prijazna gospa jo je prisrčno poljubila in jo prosila, naj prav kmalu spet pride ali pa naj pošlje vsaj otroke.

Mati se je otožno smehljala in molčala.

Elsbeth je smela še par korakov dalje z njimi, potem se je poslovila s poklončkom.

Pavlu se je stežilo okrog srca, čutil je, da ji mora še nekaj povedati, zato je stekel za njo in ko jo je ujel, ji je zašepetal v uho:

»Ti — in vendar znam žvižgati!«